

Toelichting Rijksfactuur 2025

In deze notitie over de Rijksfactuur 2025 vindt u een korte toelichting per basisregistratie/voorziening op met name de gehanteerde verdeelsleutels en de besluitvorming daarover. Als er met betrekking tot een bepaald onderdeel van Rijksfactuur bijzonderheden zijn te melden, wordt daar ook op in gegaan.

Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen van € 267.000 wordt, zoals op 31 oktober 2008 in de Ledenvergadering afgesproken, via de verdeelsleutel 45-55¹ over de waterschappen verdeeld.

Basisregistratie Handelsregister (HR)

Sinds 1 januari 2014 is er inputfinanciering voor het overheidsgebruik van het Handelsregister, waarbij de kosten van het gebruik door de betrokken overheidsorganisaties meerjarig via de begroting van de behorende departementen, dan wel de begroting van de uitvoeringsorganisaties, worden overgeheveld. In totaal ging het om een ongeïndexeerd bedrag van € 5,1 miljoen per jaar; voor de waterschappen om een jaarlijkse bijdrage van in totaal € 148.000, die via de Rijksfactuur werd geïnd.

In de CBDF d.d. 4 oktober 2024 zijn de waterschappen geïnformeerd over het voornemen van het ministerie van Economische Zaken (EZ) om vanaf 2025 het huidige bedrag voor de jaarlijkse inputfinanciering van het Handelsregister voor elke overheidsafnemer met een factor 3 te verhogen en vanaf 2026 een nieuwe sleutel voor de verdeling van de inputfinanciering over de verschillende overheidsafnemers te hanteren. Het ministerie heeft de volgende redenen voor deze onverwachte, tussentijdse verhoging gegeven:

- het initiële totaalbedrag van € 5,1 mln. aan inputfinanciering is in de afgelopen tien jaar nooit aangepast, zodat het op dit moment nog nauwelijks een relatie heeft met de huidige en toekomstige kosten van het Handelsregister. De kosten voor het in stand houden van het Handelsregister zijn in de afgelopen jaren gestegen met een ruime factor 2, mede als gevolg van de groei van het register met 44%;
- het gebruik van de Handelsregisterdata door overheidspartijen is toegenomen met een factor 27. Zodoende nemen overheden op dit moment 72% van alle uitgeleverde Handelsregisterdata af, maar dragen voor slechts 2,7% bij in de kosten daarvan;
- als gevolg van Europese regelgeving is de Kamer van Koophandel verplicht om voortaan kosteloos data te verstrekken, waardoor het grootste deel van de inkomsten uit Handelsregisterinformatieproducten wegvallen.

Op advies van de CBDF heeft de Unie vervolgens in de Gebruikersraad Handelsregister laten weten niet akkoord te gaan met de voorgestelde verhoging. Daarnaast is in het Interbestuurlijk Data Overleg (IDO) een onderzoek gestart naar de kosten en baten van datastelsels waarbij het Handelsregister als één van de urgente kwesties is bestempeld. In oktober 2025 wordt het resultaat van dit onderzoek verwacht in de vorm van een voorstel voor de financiering van datastelsels en registraties. In een gesprek met de Unie over de Rijksfactuur 2025 heeft het ministerie van EZ echter laten weten niet op de onderzoeksresultaten te kunnen wachten en de factuur voor de waterschappen met een factor 3 te zullen verhogen omdat dit voor het ministerie de enige mogelijkheid is om de kosten voor het Handelsregister in 2025 te dekken. De verhoging van onze bijdrage zal ook voor 2026 gaan gelden omdat het door de lopende discussie over de gebruiksgegevens niet lukt om tijdig een besluit te nemen over een nieuwe sleutel voor de verdeling van de inputfinanciering over de verschillende overheidsafnemers.

¹ De verdeelsleutel 45-55 staat ook bekend als de 'Uniecontributieverdeelsleutel' en houdt in dat 45% van het bedrag gelijkelijk verdeeld wordt over de waterschappen en dat 55% van het bedrag wordt verdeeld over de waterschappen op basis van de geraamde belastingopbrengsten in het jaar voorafgaand aan het inningsjaar.

In de Ledenvergadering d.d. 4 juli 2025 hebben de waterschappen ingestemd met de verhoging van de jaarlijkse bijdrage van de waterschappen aan het Handelsregister van € 148.000 naar € 444.000 in 2025 en 2026.² Deze bijdrage in de kosten van het Handelsregister wordt, zoals afgesproken in de Ledenvergadering van 2 juli 2010, via de verdeelsleutel 45-55 over de waterschappen verdeeld.

Basisregistratie Topografie (BRT)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistratie Topografie van € 667.000 wordt, zoals afgesproken op 31 oktober 2008 in de Ledenvergadering, via de verdeelsleutel 'oppervlakte van het beheergebied' over de waterschappen verdeeld.

Uitvoering/basisregistratie WOZ en kosten Landelijke Voorziening WOZ

Waterschappen betalen net zoals het Rijk en de gemeenten een bijdrage voor de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), met name voor de waardering van gebouwde objecten door de gemeenten. Op grond van het 'Uitvoeringsbesluit gegevensuitwisseling en kosten-verrekening Wet WOZ' is deze bijdrage € 21,8 miljoen. De waterschappen vinden deze bijdrage te hoog als deze in verband wordt gebracht met de belastingopbrengst die de waterschappen met de WOZ-waarde als heffingsmaatstaf genereren. Het Rijk heeft de waterschappen met deze achtergrond in 2020 en 2021 incidentele verlagingen van € 1 respectievelijk € 2 miljoen gegeven en in de periode 2022 t/m 2025 is jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar gesteld om de waterschappen tegemoet te komen. Per saldo komt de bijdrage van de waterschappen in deze jaren dan uit op € 11,8 miljoen per jaar.

Naast een bijdrage voor de uitvoering van de Wet WOZ betalen de waterschappen een bijdrage voor de Landelijke Voorziening WOZ. Door indexatie is deze bijdrage omhoog gegaan van € 498.115 in 2024 naar € 506.772 in 2025.

De CBCF heeft op 8 december 2017 vastgesteld dat de verdeling van de totale bijdragen over de waterschappen vanaf dat moment moet plaatsvinden op basis van het aantal WOZ-objecten op 1-1-2017 per waterschapsgebied en dat dat aantal eenmaal in de vijf jaar moet worden geactualiseerd. Deze actualisatie heeft in 2023 plaatsgevonden naar het aantal WOZ-objecten op 1-1-2022.

Basisregistratie Kadaster (BRK)

De bijdrage in de kosten van de Basisregistratie Kadaster van € 2.882.632 wordt, zoals afgesproken in de CBCF-vergadering van 27 januari 2012, op basis van bevroren gebruik verdeeld.

Centrale financiering GDI

Na een evaluatie van de governance en financiering van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is overheidsbreed ingestemd met het voorstel om de doorbelastingssystematiek vanaf 2023 tot en met 2027 te vervangen door een meer centrale financiering van de GDI. Dit betekent dat de transactiegerichte GDI voorzieningen MijnOverheid (Berichtenbox) en DigiD niet meer op basis van gebruik ('per tik') worden doorbelast, maar uit centraal budget worden gefinancierd.

De waterschappen hebben in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen d.d. 1 april 2022 met het voorstel voor centrale financiering van de GDI ingestemd. Dit betekent dat Logius geen facturen meer naar de waterschappen en hun belastingsamenwerkingen voor gebruik van de GDI stuurt, maar dat de bijdrage van de waterschappen aan de GDI via de jaarlijkse Rijksfactuur wordt verrekend. Daarnaast worden de aparte bijdragen van de waterschappen aan de niet-transactiegerichte GDI voorzieningen en de investeringspost GDI op de Rijksfactuur vanaf 2023 vervangen door de bijdrage van de waterschappen aan de centrale financiering GDI.

² In de Ledenvergadering van 4 juli 2025 is een besluit genomen over een bijdrage van de waterschappen van € 444.000 in 2025 en 2026. Bij het opmaken van de Rijksfactuur heeft het ministerie van Economische Zaken aangegeven dat een bedrag van € 434.000 per jaar volstaat.

Het ministerie van BZK heeft de totale basisbijdrage van de waterschappen aan de centrale financiering van de GDI vastgesteld op € 1.249.851, dit is inclusief de bijdrage voor de 'Investeringspost', die voorheen apart in rekening werd gebracht). De brief waarin dit bedrag door het ministerie wordt bevestigd, is gedeeld in de CBCF d.d. 25 mei 2023. Hierbij is aangekondigd dat de genoemde bedragen worden geïndexeerd met de Loon-, Prijs- & Ongevoelig codering en dat er BTW over de bijdragen moet worden betaald. Zodoende is de bijdrage van de waterschappen aan de centrale financiering van de GDI gestegen van € 1.661.647 in 2024 naar € 1.793.435 in 2025 (inclusief BTW en 3,75% indexering t.o.v. 2024). Conform het besluit van de CBCF d.d. 18 november 2022 worden de bijdragen aan de GDI volgens de Unieverdeelsleutel over de individuele waterschappen verdeeld.

PIANOO, Expertisecentrum Aanbesteden

PIANOO heeft als taak inkopen en aanbesteden bij alle overheden te professionaliseren. Het instellingsbesluit PIANOO is geëindigd op 31 december 2015. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat voelt een verantwoordelijkheid om dit expertisecentrum te behouden maar alleen wanneer de stakeholders (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen en grote opdrachtgevers) bereid zijn om ook hun bijdragen hieraan te leveren. Hiertoe heeft de CBCF op 25 september 2015 ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 50.000 aan PIANOO, te incasseren via de Rijksfactuur. De bijdrage per waterschap ontstaat door dit bedrag te delen door het aantal waterschappen.

Landelijke Voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Een belangrijk instrument om de Omgevingswet te laten functioneren is de Landelijke Voorziening van het DSO (DSO-LV). Deze voorziening is de afgelopen jaren onder verantwoordelijkheid van het Rijk en met inbreng van de decentrale overheden fasegewijs ontwikkeld. In het Bestuursakkoord implementatie Omgevingswet uit 2015 en het 'Hoofdlijnenakkoord financiële afspraken stelselherziening' uit 2016 is vastgelegd dat de overheden samen verantwoordelijkheid nemen voor het beheer en daaraan meebetalen.

Aan de bijdrage van de waterschappen voor DSO-LV ligt ten grondslag de Beheerovereenkomst Omgevingswet, waarmee de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen op 14 december 2018 heeft ingestemd. In 2023 bleek dat de financiële kaders van de beheerovereenkomst niet langer houdbaar waren voor de periode 2024-2029. In het Bestuurlijk Overleg van 13 juli 2023 zijn er daarom aanvullende afspraken gemaakt over de financiële kaders voor deze periode. In de Ledenvergadering d.d. 6 oktober 2023 zijn de waterschappen met deze afspraken akkoord gegaan. Gevolg van deze afspraken is dat de beheerbijdrage van de waterschappen en de drie andere overheden die DSO-LV gebruiken vanaf 2025 aanzienlijk wordt verhoogd. De beheerbijdrage DSO-LV is als volgt verdeeld over de overheden: gemeenten 70%, Rijkspartijen 19%, provincies 6% en waterschappen 5%. In 2025 komt dit neer op een bijdrage voor de waterschappen van € 2.517.000 (t.o.v. € 1.495.625 in 2024).

De Ledenvergadering heeft op 14 juni 2019 besloten dat de verdeling van totale bijdrage over de waterschappen gebeurt met de verdeelsleutel 45-55.

Organisatie waterschapsverkiezingen

De waterschapsverkiezingen worden tegelijk met die voor provinciale staten eenmaal per vier jaar door de gemeenten georganiseerd. De waterschappen zijn wettelijk verplicht de extra kosten te betalen die gemeenten bovenop de kosten voor de provinciale verkiezingen maken. De waterschappen betalen hun bijdrage voor een bepaalde verkiezing gespreid in de drie jaar voorafgaand aan het verkiezingsjaar en in het verkiezingsjaar zelf. Dit betekent dat de bijdrage voor de verkiezingen van 2027 in de jaren 2024 t/m 2027 wordt betaald, jaarlijks 25% van het totaalbedrag via de Rijksfactuur. In de periode 2020 t/m 2023 is in totaal € 11,2 miljoen voor de verkiezingen van 2023 bijgedragen, € 2,8 miljoen per jaar. Met ingang van 2024

is deze bijdrage geïndexeerd, zodat de bijdrage van de waterschappen aan de organisatie van de waterschapsverkiezingen in de jaren 2024 t/m 2025 uitkomt op € 3.283.360.³

De CBCF heeft op 10 mei 2019 besloten dat dit bedrag over de waterschappen wordt verdeeld op basis van het aantal kiesgerechtigden van de laatstgehouden waterschapsverkiezingen.

³ In 2024 heeft de VNG aangegeven dat de kosten voor het organiseren van waterschapsverkiezingen dermate gestegen zijn dat enkel indexering niet afdoende meer is om alle kosten van gemeenten voor de waterschapsverkiezingen te dekken. Op basis van een nader onafhankelijk onderzoek naar de meerkosten van de waterschapsverkiezingen heeft de Ledenvergadering d.d. 4 juli 2025 ingestemd om in 2026 en 2027 € 1 miljoen per jaar extra voor te waterschapsverkiezingen te betalen. Deze extra bijdrage komt in 2026 voor het eerst op de Rijksfactuur.